

6 §

Sedan en kommun byggt ut allmän avloppsanläggning utanför verksamhetsområdet har, på talan av fastighetsägare som kort tid dessförinnan investerat i enskilt avlopp, kommunen ansetts skyldig att förse fastigheten med allmän avloppstjänst enligt vattentjänstlagen och lämna ersättning för den enskilda avloppsanläggningen

ME äger fastigheten Simrishamn Borrby 48:7 vilken är belägen utanför verksamhetsområdet för Simrishamn kommuns allmänna va-anläggning. I januari 2006 lät han inrätta en enskild avloppsanläggning på sin fastighet vilken färdigställdes i månadsskiftet mars/april 2006. I maj samma år började kommunen att gräva ned ledningar för kommunalt avlopp utanför fastigheten.

ME yrkade dels fastställt att förutsättningar föreligger enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster att inordna hans fastighet i verksamhetsområdet för Simrishamns kommuns allmänna va-anläggning dels förpliktande för kommunen att ersätta kostnaden för hans onyttigblivna enskilda va-anordningar med 65 789 kr, varav 4 226 kr avser ansökningsavgift.

Kommunen bestred yrkandena men vitsordat de uppgivna anläggningskostnaderna i och för sig som skäliga.

ME anförde: Våren 2004 uppmanades han i brev från kommunens miljö- och hälsoskyddsförvaltning att inrätta ett nytt enskilt avlopp på sin fastighet. Till brevet var fogad en lista över lämpliga entreprenörer. Han uppmanades vidare i brevet att - vid äventyr av vite - inom viss tid i bilagt formulär ansöka om avloppsombyggnad. Han gjorde som han uppmanats till i brevet. Det förekom emellertid rykten i samhället om att en kommunal utbyggnad av avlopp var planerad så i december 2005, innan han gav klartecken till anläggande av sitt nya enskilda avlopp, förhörde han sig hos kommunen om eventuella utbyggnadsplaner. Han fick därvid försäkran att någon utbyggnad inte var aktuell av kommunalt avlopp. Han lät då sin entreprenör sätta igång med arbetena med fastighetens avlopp. I maj upptäckte han hur kommunens entreprenör grävde ned ledningar för kommunalt avlopp i gatan utanför fastigheten. Han försökte få kontakt med kommunen för att få en förklaring till det inträffade men först i december 2006 lyckades han få till stånd ett möte. Det var bara tre, fyra stycken av ett trettiotal berörda fastighetsägare som efterkom anmaningarna att gradera upp de enskilda va-anläggningarna medan återstoden helt utan sanktioner ignorerade föreläggandet och därefter kunde koppla in sig på det kommunala nätet och bespara sig kostnaden för en helt onödig investering i enskilda lösningar. Genom kommunens missvisande besked har han drabbats av anläggningskostnader och tillståndavgifter. Han ville genast ansluta fastigheten till kommunens avloppsnät när detta byggts ut.

Kommunen anförde: Sedan kommunens miljö- och hälsoskyddsförvaltning konstaterat att det på flera håll inom kommunens landsbygdsområden fanns behov av att se över va-försörjningen, påbörjade tekniska förvaltningen arbetet med att projektera kommunala va-nät i flera småsamhällen, dock inte i Borrby Tuvor där nu aktuell fastighet ligger. Anläggningarna inordnades inte i något

fall i kommunens verksamhetsområden utan aktuella fastigheter anslöts på avtalsrättslig grund. Avgifter uttogs normalt enligt den gällande va-taxan men ibland enligt ett särskilt uträknat självkostnadspris. Enligt ett beslut i tekniska nämnden är ambitionen att utbyggnaden skall göras i ca 15 småsamhällen innan det tas ett samlat beslut om att låta va-anläggningarna där ingå i verksamhetsområde. Skälet är att kommunen med den valda lösningen har möjlighet att lösa finansieringen på ett friare sätt. Några planer på att lösa in enskilda onyttigblivna anläggningar innan beslutet om utvidgade verksamhetsområden föreligger finns inte. Hittills har åtta eller nio områden omfattande 300-400 fastigheter hunnit byggas ut inom ramen för landsbygdsprojektet. Borrby Tuvor är ett typiskt skånskt landsbygdssamhälle med ett fyrtiotal fastigheter av vilka ca 35 nu är anslutna till kommunens avloppsnät. Någon detaljplan för området finns inte. Det har sedan länge funnits kommunalt vatten i området men avloppen har varit enskilda. – Under år 2005 höll tekniska förvaltningen på med en utbyggnad i ett samhälle strax söder om Borrby Tuvor. Inga planer fanns vid den tidpunkten på att utsträcka anläggningen till Borrby Tuvor eftersom det inte bedömdes vara lönsamt. Först efter ett möte med vägföreningen i samhället i mars 2006 förstod man i tekniska förvaltningen att det fanns ekonomiska förutsättningar för att finansiera projektet med avgiftsmedel och då påbörjades planeringen. På grund av den valda LTA-tekniken behövdes inte några särskilda projekteringsförberedelser. Tekniken innebar att en ny läggningsslag användes där ledningarna frästes ned med en täckdikningsmaskin. Det fanns sedan år 1997 ett kommunalt beslut på att va-utbyggnaden måste täckas av anläggningsavgiften. Den 25 september 2006 fattade kommunfullmäktige emellertid ett nytt beslut om va-utbyggnaden på landsbygden vari tidigare beslut upphävs och vari bl.a. anges att verksamhetsområde för vatten och avlopp kommer att fastställas när ett område blivit utbyggt.

När miljö- och hälsoskyddsförvaltningen tillskrev ME år 2004 fanns det inte några planer på utbyggnad till området. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen är en helt självständig myndighet som gör sina egna bedömningar även i förhållande till kommunens övriga nämnder och förvaltningar. Tekniska förvaltningen kan således inte åläggas något ansvar för de åtgärder som miljö- och hälsoskyddsförvaltningen funnit påkallade i olika avseenden. Rent objektivt föreligger inte något behov av verksamhetsområde i Borrby Tuvor. Avloppsförsörjningen hade kunnat lösas på ett fullgott sätt genom enskilda trekammarbrunnar med infiltration. Kommunens avsikt är dock att på sikt, kanske år 2009, inordna fastigheterna i verksamhetsområdet och då lösa in de onyttigblivna anläggningarna efter sedvanligt tioårsbaserat åldersavdrag.

Va-nämnden begärde yttrande av Länsstyrelsen i Skåne län.

Av yttrandet framgår att länsstyrelsen inte anser förhållandena i området där Borrby 48:7 är belägen vara sådana att det skulle finnas en på vattentjänstlagen grundad skyldighet för kommunen att förse fastigheten med allmänt avlopp.

Va-nämnden yttrade: Enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster -vattentjänstlagen - skall en kommun, om det behövs för skyddet av människors hälsa och miljön att vatten- eller avloppsförsörjning ordnas i ett större sammanhang för viss bebyggelse, bestämma verksamhetsområde där vatten-

tjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom allmän va-anläggning.

I målet är fråga dels om kommunen är skyldig enligt 6 § vattentjänstlagen att tillgodose MEs fastighets ostridiga behov av avlopp dels om utgivande av yrkad ersättning för onyttigblivna va-anordningar enligt 40 § vattentjänstlagen. Kommunens inställning får förstås så att om man skulle anses skyldig att tillgodose avloppsbehovet genom den allmänna anläggningen så har kommunen inte några invändningar mot de yrkade beloppen som sådana.

Utredningen i målet visar att kommunen numera avser att bygga ut det allmänna va-nätet i flera småsamhällen under en femårsperiod vilket kräver finansiering genom avgiftshöjning i va-taxan. Borrby Tuvor finns dock inte upptaget bland de byar vari va-anläggning planerats utbyggd. Av kommunfullmäktiges beslut i september 2006 framgår även att när ett område byggs ut så skall det omfattas av verksamhetsområde för kommunens allmänna va-anläggning.

Va-lagsutredningen har i sitt betänkande (SOU 2004:64) bl.a. behandlat frågan om möjligheterna att låta viss bebyggelse, trots att den förses med allmänna vattentjänster, ligga utanför fastställt verksamhetsområde. Utredningen anförde (s. 203):

Som nyss sagts kan det finnas bebyggelse utanför verksamhetsområdet som på privaträttslig grund betjänas av den allmänna anläggningen. Möjligheten till sådana anslutningar bör vara kvar. Den bör finnas till för bebyggelse som inte har ett sådant samband med bebyggelsen inom verksamhetsområdet att va-frågorna bör lösas i det större sammanhanget med denna. All bebyggelse som betjänas av den allmänna anläggningen och som ligger inom det område där förutsättningarna för kommunens utbyggnadsskyldighet är för handen, skall däremot utan undantag ingå i verksamhetsområdet. Det är knappast godtagbart, som i dag förekommer på sina håll, att relativt stora bostadsområden med eget internt distributionsnät förläggs utanför verksamhetsområdet, trots att den allmänna anläggningen betjänar dem med både vatten och avlopp. En va-anläggning av detta slag, som för sin försörjning är helt beroende av den allmänna anläggningens tjänster, skall i fortsättningen inte kunna undantas från verksamhetsområdet. Brukarna där skall inte behöva finna sig i ett för dem betydligt sämre va-rättsligt förhållande än vad andra som betjänas av den allmänna anläggningen har.

Va-nämnden gör följande bedömning.

Borrby Tuvor omfattar enligt uppgift ett fyrtiotal fastigheter, varav ca 35 nu anslutits till kommunens utbyggda avloppsnät. Kommunalt renvatten är utbyggt sedan tidigare. Av vad kommunen anfört ges närmast intrycket att det allmänna avloppsnätet i Borrby Tuvor tillkommit genom en tillfällighet sedan tekniska förvaltningen fått kännedom om en billigare metod att utföra LTA-anläggningen. Det får dock förutsättas att en så pass stor utbyggnad som här är i fråga och som, enligt vad som uppgivits, anknyter till en utbyggnad av den allmänna va-anläggningen strax söder om byn, också kan motiveras av ett behov att lösa avloppsfrågan i ett större sammanhang. Att avloppssituationen i området inte varit tillfredsställande framgår av de förelägganden med viteshot som tillställts de boende i Borrby Tuvor angående nödvändigheten av att förbättra de enskilda avloppsanordningarna. Föreläggandena tycks dock inte lett till annat än att ett fåtal enskilda, däribland ME, inrättade enskilda avloppsanordningar medan lösningen för det stora flertalet blev anslutning till det kommunala avloppsnät som snabbt byggdes ut. Kommunen har emellertid, trots att

va-utbyggnad i andra områden enligt kommunfullmäktiges beslut skall följas av inlemmande i verksamhetsområdet, i detta fall uttalat att även detta område skall inordnas i verksamhetsområdet men först ”på sikt”.

Kommunen har således i anslutning till annan utbyggnad av den allmänna va-anläggningen på begäran av fastighetsägarna byggt ut denna även till Borrby Tuvor för att lösa avloppssituationen och permanent kunna betjäna ett fyrtiotal fastigheter också i den byn. Annat har inte framkommit än att regleringen av fastighetsägarnas avgiftsskyldighet för brukande av den allmänna va-anläggningen sker genom kommunens vanliga va-taxa. Behovet av att få avloppet omhändertaget har således ordnats genom den allmänna anläggningen.

Enligt såväl tidigare som nu gällande va-lagstiftning har verksamhetsområdet för allmän va-anläggning definierats som det område inom vilket vattentjänster ”har ordnats” eller ”skall ordnas” genom den allmänna va-anläggningen. Detta bör enligt Va-nämndens mening förstås så att när va-frågan för en större bebyggelsegrupp lösts genom utbyggnad av kommunens allmänna va-anläggning så skall, bl.a. för att undvika kringgående av vattentjänstlagen, sådana fastigheter normalt anses omfattas av verksamhetsområdet. Det skall inte godtas att brukarna där, som anges i betänkandet, ska behöva acceptera anslutningsförhållanden som inte regleras av va-lagstiftningen endast för att kommunen inte tänker bestämma verksamhetsområde eller avvaktar med det formella fastställandet. Genom vattentjänstlagen har brukarna nu fått en möjlighet att i sådana fall vända sig direkt till Va-nämnden för att få avgjort vilka skyldigheter huvudmannen har att bygga ut allmän va-anläggning eller, som i detta fall när va-anläggningen redan byggts ut, att förse viss eller vissa fastigheter med va-nyttigheter enligt den lagens bestämmelser. Att avloppsförhållandena i ett redan utbyggt område måhända hade kunnat lösas genom enskilda avlopp kan då inte tillmätas någon avgörande betydelse. Huvudmannen måste förutsättas ha gjort de erforderliga bedömningarna av hälso- och miljömässig art före utbyggnaden liksom att denna ligger i linje med den kommunala planeringen och de ekonomiska förutsättningarna. Det är inte heller godtagbart att en huvudman väntar med att fastställa ett verksamhetsområde där utbyggnad skett eftersom berörda fastighetsägare då inte kan utnyttja rätten enligt vattentjänstlagen att få ersättning för sådana enskilda anläggningar som genom utbyggnaden blivit onyttiga.

Va-nämnden bedömer att förhållandena i detta fall är sådana att frågan om avloppsförsörjningen för MEs fastighet skall avgöras enligt vattentjänstlagen. En brukningsrätt till kommunalt avlopp föreligger då om det behov att omhänderta avloppet som ostridigt finns inte kan tillgodoses bättre på annat sätt. Någon sådan invändning har inte framkommit i målet och har inte heller, enligt stadgad praxis i fråga om avlopp vunnit bifall när kommunalt sådant byggts ut i ett bostadsområde som det nu aktuella. På grund av nu gjorda överväganden skall ME vinna förklaring att kommunen har en skyldighet, grundad på vattentjänstlagens bestämmelser, att tillgodose behovet av avlopp för Borrby 48:7 genom den allmänna avloppsanläggningen.

Då omständigheterna således är sådana att vattentjänstlagen skall tillämpas för fastighetens va-förhållanden föreligger inte heller hinder att pröva yrkandet om ersättning för onyttigblivna va-anordningar. ME har enligt sina uppgifter, som

vinner stöd i utredningen, genast önskat ansluta fastigheten till kommunens avloppsledning medan kommunen enligt vad som framkommit vill avvakta med anslutning av fastigheter där ersättningar kan komma i fråga. Kommunen har dock inte ifrågasatt att den enskilda anläggningen på Borrby 48:7 blir onyttig vid anslutning till den allmänna avloppsanläggningen och, som framgått, i händelse av ersättningsskyldighet vitsordat beloppet. Annan invändning mot ersättningsskyldighet har inte framställts än att fastigheten inte ligger inom fastställt verksamhetsområde. Vid här gjord bedömning skall MEs ersättningsyrkande därför bifallas på så sätt att det fastställs en skyldighet för kommunen att vid begärd anslutning av Borrby 48:7 till kommunens avloppsnät betala ersättning till ME för yrkade kostnader för de onyttigblivna va-anordningarna.

Va-nämnden fastställde att Simrishamns kommun som huvudman för allmän va-anläggning hade en på 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster grundad skyldighet att tillgodose behovet av avlopp på MEs fastighet Simrishamn Borrby 48:7 genom den allmänna avloppsanläggningen. Va-nämnden biföll också MEs ersättningsyrkande på så sätt att nämnden fastställde en skyldighet för Simrishamns kommun att vid anslutning av Simrishamn Borrby 48:7 till den allmänna avloppsanläggningen betala ersättning till ME för onyttigblivna enskilda avloppsanordningar med 65 789 kr.

Beslut 2008-10-31, BVa 57

Mål nr Va 88/07